

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-2228/2018. számú ügyben

Előadó: dr. Zséger Barbara
Érintett szerv: Győri Rendőrkapitányság

2018.

**Az alapvető jogok biztosának
jelentése
az AJB-2228/2018. számú ügyben**

Ügyintéző: dr. Zséger Barbara

Az eljárás megindulása

A panaszos beadványában sérelmezte a Győri Rendőrkapitányság eljárását. A panasz szerint a rendőri intézkedés során indokolatlanul megbilincseltek, majd vezető szíjjal beszállították a kapitányságra, onnan pedig elővezették a Szegedi Járásbíróságra. Több, mint 5 órán keresztül volt megbilincselve.

A panasz alapján felmerült az emberi méltósághoz való jog sérelmének gyanúja. Erre figyelemmel – az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján – vizsgálatot folytattam, amelynek során tájékoztatást kértem a Győri Rendőrkapitányság vezetőjétől.

Érintett alapvető jogok

Az emberi méltósághoz való jog: *„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”* (Alaptörvény II. cikk)

Az alkalmazott jogszabályok

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.)

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat)

A megállapított tényállás

A panaszost a Szegedi Járásbíróság büntetőügyben tanúként akarta kihallgatni, ezért elővezetését rendelte el, amelyet a Győri Rendőrkapitányság (a továbbiakban: rendőrség) járőrei hajtottak végre. A rendőrök 2017. július 7-én, reggel 04.00 órakor jelentek meg a panaszos lakásán, ismertették vele az elővezetési határozatot, amelyet „tudomásul vett, azonban kijelentette, hogy nem megy sehova”. Viselkedése a rendőri jelentés szerint zavarttá és idegessé vált. A rendőrség tájékoztatta arról is, hogy – mivel Szegedre szállítják – szüksége lesz okmányaira, pénzre és vízre. A rendőrök a panaszos kijelentésére – miszerint nem megy velük –, ideges és zavart viselkedésére és a több órás útra tekintettel megbilincseltek.

Panaszost előállították a Győri Rendőrkapitányság épületébe, ahol reggel 05.00 óráig tartózkodott. Ez alatt az idő alatt a bilincset nem távolították el a kezéről. A rendőri tájékoztatás szerint a panaszost nem az előállító helyiségben helyezték el, befogadására nem került sor. Az elővezetést szolgálati gépkocsival két rendőr hajtotta végre, a panaszosról a bilincset csak a járásbíróságon távolították el.

A panaszossal szemben a következő, Rtv. szerinti intézkedéseket fogantatosították, illetve kényszerítő eszközt alkalmazták: igazoltatás (Rtv. 29. §), személyi szabadságában korlátozott személy átvizsgálása (Rtv. 31. §), bilincs (Rtv. 48. § c/ és b/ pontok). A parancsnoki kivizsgálás

szerint az intézkedések és a kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerű és szakszerű volt, ez utóbbi megfelelt az arányosság követelményének is.

A vizsgálat megállapításai

1. A hatásköröm tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint az ezek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv, helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, kötelező tagság alapján működő köztisztviselő, a Magyar Honvédség, rendvédelmi szerv, közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében, nyomozó hatóság vagy az ügyészség nyomozást végző szerve, közjegyző, törvényszéki végrehajtó, önálló bírósági végrehajtó vagy közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszaélés), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 1. § (5) bekezdés a) pontja értelmében a vizsgálatot érintett Győri Rendőrkapitányság rendvédelmi szerv, így tevékenységének vizsgálatára rendelkezem hatáskörrel.

2. Az alapvető jogok és az ügy érdeme tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggérendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta a biztosok következetesen, zsinórmértékként támaszkodnak az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazzák az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi teszteket.

Magyarország Alaptörvénye (továbbiakban: Alaptörvény) alapjogokkal kapcsolatos megfogalmazása nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, legalábbis az alapjogi követelmények és alapjogok tekintetében nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely ellentétes lenne a korábbi Alkotmány szövegével. A normaszövegben előfordul részben eltérő fogalmazásmód, kiegészítés, kihagyás, de mindaddig, amíg az alkotmányértelmezési monopóliummal felruházott Alkotmánybíróság ellenkezően nem nyilatkozik – álláspontom szerint – *vélelmezendő, hogy az Alkotmány szövegéhez kapcsolódó korábbi alkotmánybírósági megállapításokra valamennyi alaptörvény-értelmezőnek, így az alapvető jogok biztosának is figyelemmel kell lennie.*

Az ombudsmani gyakorlatban továbbra is hivatkozási pontot jelent tehát az egyes alkotmányos jogokat és követelményeket értelmező alkotmánybírósági esetjog. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában mutatott rá arra, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

1.) Az Rtv. 29. § (1) bek. a/ pontja szerint a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából,

közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. A Szolgálati Szabályzat 34. §-a szerint az elővezetési határozatot vagy végzést a rendőr előzetes igazoltatás után ismerteti az elővezetendő személlyel, utána kézbesíti. Az igazoltatásra az Rtv. idézett rendelkezése értelmében tehát csak akkor kerülhet sor, ha az Rtv-ben megállapított valamely feltétel fennáll. A Szolgálati Szabályzat pedig kifejezetten igazoltatási kötelezettséget ír elő az eljáró rendőr számára az elővezetés megkezdésekor. A rendelkezésemre bocsátott, intézkedésről készült rendőri jelentés szerint a panaszos elővezetését a bíróság rendelte el, mert büntetőügyben tanúként akarta kihallgatni. Az intézkedésre, ennek keretében a kötelező igazoltatásra a Szolgálati Szabályzatnak megfelelően, az igazságszolgáltatás működése, az állam büntető monopóliumának gyakorlása keretében, bűnüldözési célból került sor. Az igazoltatás tehát *jogszerű volt*.

A Szolgálati Szabályzat 34. §-a szerint a rendőr lehetőséget ad arra, hogy az elővezetendő személy az évszaknak megfelelően felöltözzön, pénzét, élelmét, fontos személyi használati tárgyait – a saját és mások testi épségét veszélyeztető eszközökön kívül – magához vegye, a jelenlévő hozzátartozóitól elbúcsúzzon. A rendelkezésemre álló dokumentumok alapján megállapítható, hogy a rendőrség eleget tett ennek a kötelezettségének is, felhívta a panaszos figyelmét arra, hogy okmányokat, pénzt, vizet vigyen magával, mert Szegedre kell elővezetniük.

2.) Az Rtv. 34. §-a szerint a rendőr az elővezetést elrendelő határozatban vagy végzésben megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri vagy oda útba indítja. Az elővezetés elrendelésének törvényességéért az elrendelő a felelős. A panaszos esetében az elővezetést a büntetőbíróság rendelte el. Az Ajbt. szerint a bíróság tevékenységét, döntéseit nem vizsgálhatom, így az elővezetés törvényességét, *a személyi szabadság korlátozásának jogalapját, szükségességét ebben az esetben sem vizsgálhattam*.

3.) Az elővezetés közlését követően a rendőrök a személyi szabadságában korlátozott személyt átvizsgálták. Az Rtv. 31. §-a szerint, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. Az átvizsgálásnak tehát három feltétele van: személyi szabadságot korlátozó intézkedés mellett, előzetes figyelmeztetés után alkalmazható, és a célja valamely ön- vagy más személy károsítására alkalmas tárgy megtalálása és elvétele lehet. A vizsgált esetben mindhárom törvényi kritériumnak megfelelt az intézkedés, így – álláspontom szerint – *arra jogszerűen került sor*.

4.) Az intézkedésről szóló jelentés szerint az eljáró rendőrök az elővezetés kezdetén, már a panaszos lakásában bilincset alkalmaztak. A panaszos nyilatkozata szerint a bilincset a kapitányság épületében sem vették le róla, az onnan való távozáskor vezetősíjat is felhelyeztek rá, így szállították Szegedre, ahol átadták a bíróságnak. A bilincset és a vezetősíjat itt távolították el. A rendőri jelentés tartalmazza azt is, hogy a panaszos reggel 04 óra 40 perctől, délelőtt 09.00 óráig volt megbilincselve.

Az Rtv. 48. § a/-d/ pontjai szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának, támadásának, szökésének megakadályozására, és ellenszegülésének megtörésére. Az Rtv. tehát *taxatív* módon szabályozza azokat a magatartásokat, amelyek esetén lehetőség van bilincselésre. *Egyéb esetekben, törvényi felbatalmazás hiányában nem kerülhet arra sor*.

A rendőri jelentés szerint a bilincset az Rtv. 48. § b/ és c/ pontja alapján, tehát a támadás és a szökés megakadályozása érdekében használták. A jelentésben a rendőrök rögzítették a történeteket, miszerint a panaszos az elővezetés tényét tudomásul vette, de kijelentette, hogy nem megy sehová és viselkedése zavarttá, idegessé vált. A rendőrök a panaszos kijelentésére, ideges és zavart viselkedésére és a több órás útra tekintettel bilincseltek meg. A jelentés által rögzített eseménysorban – álláspontom szerint – nem található olyan mozzanat, amely alapján arra lehetett következtetni, hogy a panaszos szökést, vagy támadást kísérelt volna meg. Egy váratlan, hajnali időpontban végrehajtandó elővezetés során tanúsított ideges és zavart viselkedés indokolható és elfogadható reakció. Az ideges és zavart viselkedés azonban sokféle konkrét cselekvéssel járhat

együtt, adott esetben akár támadás megkísérlésével is. Azonban ezeknek a viselkedési jellemzőknek (zavartság, idegesség) a leírása önmagában, a konkrét magatartási elemek feltüntetése nélkül nem alapozhatja meg a kényszerítő eszköz használatát. A rendőri intézkedés harmadik indoka, a hosszú időtartamú autóút, nem fogadható el bilincselési okként, illet az Rtv. nem tartalmaz. Minderre tekintettel *a vizsgált esetben az Rtv. által előírt bilincselési feltételek hiányoztak.*

A rendőrség megkeresésemre adott nyilatkozata szerint a panaszos az „elővezetési határozat tényét a helyszínen tudomásul vette, a bilincs alkalmazására történő figyelmeztetést megértette, felhelyezésének könnyítésére kezeit előre helyezte, így testi kényszer alkalmazása nem vált szükségessé”. A panaszos együttműködő *magatartása tehát az eljáró rendőrök szerint sem alapozta meg a testi kényszer alkalmazását, így indokolhatatlan a súlyosabb kényszerítő eszköz, a bilincs alkalmazása.* A Szolgálati Szabályzat szerint a nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan. Mind a rendőri jelentés, mind a rendőrség nyilatkozata azt támasztja alá, hogy a panaszossal szemben testi kényszert nem alkalmaztak, mert arra nem volt szükség. Amennyiben a panaszos az intézkedésnek ellenállt volna, *a fokozatosság követelménye szerint a bilincshasználatot meg kellett volna előznie a testi kényszernek.* Az eljáró rendőrök tehát figyelmen kívül hagyták a fokozatosság elvét, amely alapján – ellenállás esetén – először testi kényszert kellett volna alkalmazniuk, vagy rögzíteni a jelentésben azt a körülményt, amely miatt ezt eleve kizártnak ítélték meg.

„Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 54. § (1) bekezdésén alapuló általános személyiségi jog alkotóelemének tekinti a személyiség integritásához való jogot, amelynek része a testi integritáshoz való jog.” [39/2007. (VI. 20.) AB határozat] A kényszerítő eszközök alkalmazása szükségképpen érinti az emberi méltósághoz, s azon belül az önrendelkezéshez, a testi integritáshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „azokat az eseteket azonban, amikor a testi erő alkalmazása megengedett – a szükségesség és arányosság követelményének szem előtt tartásával – törvényben előre meg kell határozni, s alkalmazásukat *törvényi garanciákkal* kell körülvenni”. [144/2008. (XI. 26.) AB határozat] *Szükségszerű tehát, hogy a kényszerítő eszközökkel történő korlátozásnak is törvényben foglalt garanciái legyenek, amelyeket az intézkedést alkalmazó rendvédelmi szervnek tiszteletben kell tartania.* A bilincseléssel kapcsolatban garanciát jelent egyrészt az, hogy az Rtv. 48. §-a taxatíve felsorolja azon eseteket, amelyeknek a megvalósulásával lehetőség van a bilincs használatára.

Mind ezek alapján megállapítom, hogy a törvényi feltételek hiányában végzett bilincselés, továbbá a kényszerítő eszköz alkalmazása során tanúsítandó fokozatosság elvének figyelmen kívül hagyása sértette a panaszos emberi méltósághoz, ezen belül a testi integritáshoz fűződő jogát.

Intézkedésem

A jelentésemben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság jövőbeni megelőzése érdekében – az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján – *felkérem a Győri Rendőrkapitányság vezetőjét,* hogy jelentésem ismertetésével hívja fel az alárendeltségében működő személyi állomány figyelmét arra, hogy a kényszerítő eszközök, kiemelten a bilincs alkalmazása során az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat rendelkezéseit – azok garanciális jelentőségére figyelemmel – maradéktalanul betartva, az emberi méltóságot figyelembe véve járjanak el.

Budapest, 2018. *április 18.*

Székely László

